

Yıldıray ÖZTÜRK

DEVRİMLER İSYANLAR DARBELER

15 Temmuz
Darbe Girişimi
ve Millî Direniş
En Uzun Gece

DEVRİMLER İSYANLAR DARBELER

Yıldıray ÖZTÜRK

Devrimler
İsyancılar-Darbeler
15 Temmuz Darbe Girişimi
ve Millî Direniş
-En Uzun Gece-

SİYASET

Yıldıray ÖZTÜRK

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

Devrimler-İsyanlar-Darbeler

15 Temmuz Darbe Girişimi ve Millî Direniş
-En Uzun Gece-

© DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI, 2017

DBY: 40
Siyaset: 3

ISBN: 978-605-4635-39-9
Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:
İstanbul, 2017

Yazar:
Yıldıray ÖZTÜRK

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Editör:
Eren Yalçın

Mizanpaj:
DBY Ajans

Kapak:
Emre Güngör

Baskı/Cilt:
Birlik Ozalit
Nispetiye Mah. Birlik Sok. No: 2 Zemin Kat
Nevin Arıcan Plaza - Levent Beşiktaş / İstanbul
Tel: +90 212 269 30 00 Sertifika No: 20179

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Öztürk, Yıldıray

Devrimler-İsyanlar-Darbeler • 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Millî Direniş

-En Uzun Gece- / Yıldıray Öztürk

İstanbul : DBY Yayınları, 2017.

480 s. ; 13,5 x 21 cm (DBY Yayınları ; No. 40) Dizin yok

978-605-4635-39-9

1- Darbeler Tarihi 2- Siyaset 3- Türkiye Siyaseti 4- Yönetim

Yıldıray ÖZTÜRK

Devrimler İsyanlar-Darbeler 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Millî Direniş -En Uzun Gece-

SİYASET

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

YILDIRAY ÖZTÜRK, Ordu'nun Ünye İlçesi Pelitliyatak Kasabasında 1974 yılında dünyaya geldi. İlkokulu ve Ortaokulu doğduğu kasabada, Liseyi Ünye İmam-Hatip Lisesi'nde okudu. Daha sonra Kamu Yönetimini okudu ve arkasından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans (Tezli-Türkçe) yaptı. Askerliğini İstanbul Deniz Harp Okulunda yaptıktan sonra özel sektörde çalıştı. 1999 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesinde göreve başladı. Belediyenin Eğitim Yardımları, Kentim İstanbul, Çocuk Meclisi, Gençlik Meclisi, İBB İzci Kulübü, İstihdama Yönelik Meslek Eğitimi Kursları (İYMEK), İstanbul Yarışmaları, 2010 Avrupa Kültür Başkenti vb. eğitim, kültür ve sosyal projelerinde yer aldı ve aynı kurumda görevine devam etmektedir. Başta İslâmi İlimler Kültür ve Edebiyat Vakfı olmak üzere bazı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarında görev aldı. Çeşitli dergilerde yazıları ve şiirleri yayımlanan Yıldırım ÖZTÜRK'ün "Sivil Toplum Örgütleri ve Yoksulluk" (akademik çalışma), ile Karah Yorum (Şiir) adlı kitapları bulunmaktadır.

İçindekiler

Önsöz9

1. BÖLÜM

Kavramlar Tanımlar	17
□ Darbe	21
□ Devrim.....	22
□ Terör/Terörizm	27
□ Cunta	30
□ Olağanüstü Hal (OHAL) / Sıkıyönetim.....	31

2. BÖLÜM

Devrimler-İsyanlar-Darbeler Tarihi	41
□ Dünya Tarihinde Öne Çıkan Devrimler	43
<i>İngiliz Devrimi</i>	44
<i>Fransız Devrimi</i>	46
<i>Rusya Devrimi</i>	49
<i>İran Devrimi</i>	55
□ Osmanlı Öncesi Devrimler, İsyanlar ve Darbeler.....	61

□ Osmanlı Dönemi Devrimler, İşyanlar, Darbeler.....	69
<i>Şeyh Bedreddin İşyanı</i>	74
<i>Fatih Sultan Mehmet Han Sonrası İstanbul'da Yaşananlar</i>	80
<i>Celâli İşyanları</i>	85
<i>Patrona Halil İşyanı</i>	90
<i>Darbelerle Hayatı Sonlandırılan Osmanlı Padişahları</i>	95
<i>31 Mart Olayı ve Bâbiâli Baskını</i>	105
□ Cumhuriyet Dönemi Devrimler, İşyanlar ve Darbeler	117
<i>Atatürk Devrimleri</i>	121
<i>Şeyh Said İşyanı ve Dersim Olayları</i>	148
<i>27 Mayıs 1960 Darbesi</i>	173
<i>12 Mart 1971 Muhtırası</i>	202
<i>12 Eylül 1980 Darbesi</i>	214

3. BÖLÜM

Darbe Girişimi Öncesi Türkiyede Yaşanan Siyasi ve

Toplumsal Olaylara Genel Bir Bakış	239
□ PKK Terör Örgütü	246
□ 28 Şubat Postmodern Darbe.....	266
□ 2000 Yılı Sonrası Türkiye	287
<i>Ergenekon, Balyoz ve Diğer Davalar</i>	307
<i>17-25 Aralık Operasyonları</i>	314
<i>Taksim Gezi Parkı Olayları</i>	318

4. BÖLÜM

15 Temmuz Darbe Girişimi	329
□ 15 Temmuz 2016'da Kim Neredeydi?	331
□ En Uzun Gece.....	342
□ Gece Bitiyor.....	353

5. BÖLÜM

Darbe Girişimi Sonrası Yaşananlar	359
□ Bir Yiğit Portresi: Astsubay Başçavuş Ömer Halisdemir	362
□ Ülke Genelinde OHAL İlanı.....	388
□ Bakanlar Kurulu Toplantısı	391
□ Yüksek Askeri Şura (YAS) Toplantısı.....	393
□ Darbe Girişimi Sonrası İlk TBMM Toplantısı.....	396
□ Darbe Girişimi Sonrası Yasal Düzenlemeler.....	400
□ Demokrasi/Vatan Nöbetleri	414
Sonuç ve Değerlendirme	423
Darbe Girişimi Sonrası Gazete Manşetleri	433
Ekler	443
□ Ek-1: Olağanüstü Hal Kanunu Tam Metni.....	443
□ Ek-2: 667 No'lu Kanun Hükmünde Kararname.....	460
□ Ek-3 : 668 No'lu Kanun Hükmünde Kararname.....	469
Kaynakça	475

“dün”den öğrendikleriyle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

Önsöz

Tarihsel süreçte devlet yapıları, yönetim şekilleri, üretim materyalleri değişkenlikler göstermektedir. İnsan, farklı nedenlere dayalı olarak birlikte yaşamaya ve iletişim halinde olmaya mecburdur. Bu mecburiyet aynı zamanda yönetme/yönetilme olgusunu da beraberinde getirmektedir. Monarşi, oligarşi, otoriter, demokrasi vb. kavramlarla adlandırılan yönetim şekilleri zaman içerisinde değişkenlik gösterirken, iktidar mücadelesi ve yönetme arzusu farklı uygulamalara sahne olmaktadır. Bu bağlamda Batı ve Doğu medeniyetlerinin yönetim şekillerinde devrimler, isyanlar ve darbeler karşımıza çıkmaktadır. Bazen mevcut siyasi yapıyı oradan kaldırmada, bazen de kendine göre yönetmede kullanılan bu yöntemler; bazı siyaset bilimciler tarafından siyasetin bir gereği olarak görülürken, diğerleri bu durumu, siyasetin çıkamazı olarak nitelendirmektedir. Bütün devletler bu sancılı süreçten geçmiştir ve geçmektedir.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Türkiye'nin siyasi tarihi aynı zamanda bir darbeler tarihi olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok darbe ve darbe girişimine sahne olan Türkiye; son olarak 15 Temmuz 2016 tarihinde darbe girişimiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu darbe girişiminde de diğer darbelerde olduğu gibi

farklı rütbelerde askerler başroldeydiler. Ancak bu girişimi diğer darbelerden ayıran en önemli faktör; kimsenin ihtimal dâhilinde görmediği bir zaman diliminde gerçekleşmesi ve dini kisve altında cemaat ve STK bağlamında faaliyet gösteren FETÖ tarafından organize edilmesidir. Daha net ifadeyle darbeyi planlayan görünmez el bu sefer taşeron olarak FETÖ'yü kullanarak dini, siyasi ve toplumsal etkiyi artırmak istemiştir. Elinizde bulunan çalışmamız darbeye karşı milli direnişin sergilenerek darbenin bertaraf edildiği ve darbe girişimi sonrası Türkiye genelinde üçüncü defa uzatılan Olağanüstü Hal uygulamalarının sürdüğü bir dönemde kaleme alınmıştır. Aslında bu başlık altında çalışmamız darbe girişimi öncesinde başlamıştı. Ancak darbe girişimi sonrası çalışmamıza biraz daha hız vererek okur ile buluşturma gayretine girdik.

Altı bölümden oluşan kitabımızın ilk bölümünü kavramlara ve tanımlara ayırdık. Baskın karakterin diğer karakterler üzerinde oluşturduğu temel etkenlerden birisi kavramlardır. İletişim araçlarının yaygınlaşması ve küreselleşme eğilimleriyle dünyaya şekil vermeye çalışan baskın devletlerin, kendi kültürlerini diğer devletler üzerine aktarımı ve buna bağlı olarak oluşan kültürel, toplumsal ve siyasi yozlaşmada en temel unsur yeni kavramların oluşturulması, kullanılması ve algı yönetiminin ortaya çıkarılmasıdır. Dildeki yozlaşma zamanla karaktere etki etmekte ve milli değerler yerine batının evrensel diye makyajladığı değerler etrafında birleşilmektedir. Bunun içindir ki günümüz dünyasında toplumsal değişim ve dönüşümün gerçekleşmesinde kavramlar diğer etkenlerden daha öne çıkmaktadır. Kitabın konusu ile bağlantılı olarak bu bölümde darbe, devrim, terör/terörizm, devlet terörü, cunta, olağanüstü hal, sıkıyönetim gibi kavramlar ele alınarak tanımlamalara yer verildi. Kavramların kullanılışı medeniyetler bağlamında Doğu-Batı sentezi yapılarak ele alınmaya çalışıldı.

İkinci bölümde; devrimler, isyanlar ve darbelerin tarihsel sürecinden bahsedilerek, İngiliz Devrimi, Fransız Devrimi, Rusya

Devrimi ve İran Devrimi örneklem olarak ele alındı. Batı ve Doğu medeniyetinde yaşanan devrimlerin ortak yanları, farklılıkları, toplumsal etkileri ve sonuçları üzerinde değerlendirmelere yer verildi. Aynı bölümün ikinci kısmında İslam medeniyeti Osmanlı öncesinden ele alınarak; dört halife döneminde özellikle Hz. Osman (ra) sonrası yaşanan iktidar savaşlarına dikkat çekilerek, Selçuklularda Hassan Sabbah liderliğindeki Haşhaşi yapılanmasından bahsedildi. Osmanlı dönemine gelindiğinde Şeyh Bedreddin İsyanı, İstanbul'un Fethi sonrası İstanbul'da yaşanan ayaklanma ve isyanlar, Celali İsyanları, Patrona Halil İsyanı, darbelerle hayatı sonlandırılan Osmanlı Padişahları ve Cumhuriyet öncesi yaşanan Babıali İsyanı ile 31 Mart olayı ele alındı. Bu bölümde ayaklanma ve isyanlarla ilgili konjonktürel farklılık oluşturulmaya çalışılarak, isyanlar ve ayaklanmalar sebep-sonuç ilişkisi içerisinde verilmeye çalışıldı. İsyân ve darbelerde kullanılan yöntemler, isyanların bastırılmasında izlenen yol, hukuk sistemi ve alınan fetvalar, ayaklanma ve isyanlarda dinin negatif veya pozitif etkisi gibi konular irdelendi. Diğer yandan Cumhuriyet dönemi ile başlayan devrimler, isyanlar ve darbeler aynı bölüm içerisinde yer aldı. Cumhuriyetin ilk yıllarında siyasi, kültürel, toplumsal, hukuksal değişkenler ele alınarak Atatürk Devrimlerine altlık oluşturacak paradigmalar değerlendirildi. Atatürk Devrimleri bağlamında yaşanan tartışmalar, uygulamalar, cezai müeyyideler ve İstiklal Mahkemelerinin rolünün ele alındığı bu bölümde Şeyh Sait İsyanı, Ağrı İsyanı, Dersim Olayları incelendi. 27 Mayıs 1960 Darbesine giden siyasi süreç, darbenin gerçekleşmesi ve sonuçları, arkasından 12 Mart 1971 darbesi ve siyasete yön verme uğraşı geniş bir şekilde ele alındı. 12 Eylül 1980 darbesine gelmeden önce yaşanan toplumsal olaylar, Sağ-Sol, Alevi-Sünni çatışması ve buna bağlı olarak Çorum, Sivas, Maraş gibi illerde yaşanan toplumsal olaylar, 68 Olaylarının Türkiye'deki yansımaları, siyasi cinayetler, eylem ve direnişler, kurulan hükümetler ve işlevleri, siyasette tıkanmalar, ekonomik buhran, 1974

Kıbrıs Harekâtı, toplumsal ve siyasi olaylarda dış güçlerin etkileri üzerinde duruldu.

Aynı bölüm içerisinde 12 Eylül 1980 darbesi de incelenerek sebepleri, gerekçeleri, sonuçları, toplumsal travmaları, özgürlüklerin yasaklanması, tutuklama yargılama ve cezalar ile darbe sonrası sivil siyasetin yeniden önünün açılması değerlendirildi.

Üçüncü bölümde; Türkiye'nin 1980 yılı sonrası siyasi tarihi özetlenerek, yeni siyasi akımlar ve küreselleşmeye bağlı olarak iletişim araçlarındaki gelişimin toplumsal etkileri üzerinde duruldu. Cumhuriyetin ilk yıllarında hatta biraz daha geriye götürerek Osmanlı'nın son döneminde yaşanan Kürt menşeli ayaklanmaların PKK bileşeninde tekrar ortaya çıkması ele alındı. PKK terör örgütünün kuruluşu, Doğu ve Güney Doğu halkı üzerindeki etkileri, siyasi uzantıları, yurtdışından gördüğü destek ve örgüt içi çatışmalar bu bölümde ele alındı. Örgütün zamanla siyasallaşması, kabuk değiştirmesi PKK'ya karşı verilen mücadele, terörün ekonomiye verdiği zarar rakamsal verilerle aktarıldı. Üçüncü bölüm içerisinde ele alınan bir diğer konu başlığı; 28 Şubat 1997 yılında gerçekleştirilen postmodern darbedir. Darbe öncesi yaşananlar, Refah Partisi'nin yerel ve genel seçimlerde yükselişi, Refah Partisini tasfiye etmek için asker ve sermaye grupları ile STK'ların nasıl ittifak içerisinde yer aldıkları bu bölümde değerlendirildi. 28 Şubat'la ilgili oyun kurucular kimlerdi, sahne arkasında ve önünde olanlar, siyasetçilerin tutumu, laik anti-laik tartışmaları, kılık kıyafetle ilgili uygulamalar, yapılan zulüm ve mağduriyetler bu bölümde işlendi.

Türkiye'de 2000 yılı sonrası yaşanan toplumsal siyasi ve kültürel gelişmeler de bu bölümde yer aldı. Milli Görüş çizgisinde olan partilerin kapatılması AK Partinin doğuşu, Erdoğan'ın siyasi yükselişi, önüne konulan engeller, genel ve yerel seçimde alınan başarılar, AK Parti'yi tasfiye etmeye yönelik kapatma davası, e-muhtıra gibi girişimler bu bölümün konusunu oluşturdu.

Ayrıca aynı bölüm içerisinde, Türkiye'nin yakın tarihinde yaşanan Ergenekon, Balyoz ve diğer davalar ile 17-25 Aralık Operasyonları ve Taksim Gezi Parkı Olayları incelendi. Bu olaylarla ilgili; araştırma şirketlerinin verilerinden, mahkeme tutanaklarından yararlanıldı. Özellikle Gezi Olayları ile ilgili Türkiye genelinde yapılan araştırma verileriyle olayın bir röntgeni çekilmeye çalışıldı. Ergenekon, Balyoz ve diğer davalarla ilgi verilerin oluşturulma yöntemi, buna destek veren gazeteci ve yayın kuruluşlarının tutumu, haksız yere ceza alan kişilerin travmaları ele alındı.

Kitabın dördüncü bölümünde 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişimi ele alındı. Darbe girişimi öncesi Türkiye'deki siyasi, ekonomik, askeri durum değerlendirildi. Rütbelerine göre asker sayısı, daha öncesinde yaşanan e-muhtıra, özellikle gezi olayları gibi toplumsal olaylarda askerin ve polislin gösterdiği refleksler incelendi. 15 Temmuz tarihinde Türkiye'nin siyasi ve askeri alanda söz sahibi olan kişilerin nerelerde olduğu "15 Temmuz'da Kim Neredeydi?" başlığı altında verildi. Konu ile ilgili, kişilerin basın yolu ile verdiği beyanlar esas alındı. Arkasından darbe gecesi saat saat işlenerek sürecin gelişimi, dönüm ve kırılma noktaları, olayların nerelerde kümelendiği, darbeci cuntanın hedef gösterdiği kurumlar ve onlara karşı halkın direnişi, hedef gözetmeksizin havadan ve karadan halkın üzerine mermi yağdırılması ve buna bağlı yaşanan ölüm ve yaralanma vakaları ele alındı. Ayrıca; darbe girişimi gecesi Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar, siyasi parti liderleri, STK Başkanları, yerel yöneticiler ve basın yayın organlarının tutum ve davranışları mercek altına alındı.

15 Temmuzda başlayıp 16 Temmuz akşamına kadar etkisi devam eden darbe girişiminin sonuçları, aynı zamanda ilk hukuki sürecin başlatılması ve buna bağlı tutuklamalar, gözaltılar bu bölümde değerlendirildi.

Beşinci bölüm; dördüncü bölümün devamı niteliğindedir. Darbe girişiminin bertaraf edilmesi ile birlikte yaşanan süreç bu bölümde ele alındı. Darbe girişiminin seyrini değiştiren Astsubay Başçavuş Halis Özdemir'in şehadet yolculuğu bu bölümün konuları arasında yer buldu. Arkasından alınan siyasi kararlar, OHAL uygulaması, Bakanlar Kurulu Toplantısı, Yüksek Askeri Şura Toplantısı, TBMM gerçekleştirilen ilk toplantı ve alınan kararlara bu bölümde yer verildi. Bundan önceki darbelerde görünmemiş şekilde yaşanan toplumsal refleks, milli direniş ve daha sonra devam eden demokrasi ve vatan nöbetleri aynı bölüm içerisinde değerlendirildi.

Son bölümde ise; sonuç ve değerlendirmenin yanında tarihe not düşmesi adına darbe girişimi sonrası 16 Temmuz 2016 tarihli gazete manşetlerinden örnekler sunuldu. Ayrıca Ekler bölümünde Olağanüstü Hal Kanunu'nun tam metni ve ilk KHK'lerden birer örnek paylaşıldı.

Çalışmamızda devrimlerin, isyanların ve darbelerin oluş nedenleri, sonuçları, toplumsal dönüşüme pozitif ve negatif etkileri, Türkiye özelinde darbelerin bu kadar sık yaşanmasının temel argümanları üzerinde durularak, okuyucunun bütüncül bir yaklaşımla bir çıkarım sağlaması amaçlanmıştır. Ayrıca 15 Temmuz darbe girişiminin konu edildiği dördüncü ve beşinci bölümdeki veriler; yazılı ve görsel basından, mahkeme tutanakları ve ifade metinlerinden, araştırma şirketlerinin raporlarından derlenmiştir. 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili akademik değeri olan somut, objektif bilgiler sanıyorum birkaç yıl sonra oluşabilecektir. Dolayısıyla; ilgili bölümler içerisinde darbe girişimi ile ilgisi olmamasına rağmen, kitaba adı girmiş tüzel ve özel kişiler olabilir. Bu şekilde isimleri geçmiş kişi ya da kişiler olmuşsa, evrensel hukuk kuralı olan masumiyet karinesi gereğince şimdiden hoşgörülerine sığınıyorum. Kitabın ortaya çıkmasında desteklerini esirgemeyen, bilgi, birikim ve tecrübelerini paylaşan, değerli arkadaşlarıma teşekkürlerimi iletiyorum.

Darbelerin, yolsuzluğun, yoksulluğun, açlığın, zulmün, terörün, savaşın değil, adaletin, sevginin, paylaşımın, barışın, ahlakın, erdemin, üretimin, diğergamlığın, huzurun ve mutluluğun konulduğu bir Türkiye ve dünya tahayyülüyle...

Yıldray ÖZTÜRK
Başakşehir-İstanbul
Haziran 2017

Kaynakça

- Acar, Çetin. *Dün Cemaat Bugün Paralel Devlet*. İstanbul: Profil Yayıncılık, 2014.
- Akel, Ali. *Erbakan ve Generaller*. İstanbul: Şura Yayınları, 1999.
- Akıncı, Abdulvahap. *Türkiye Siyasal Hayatında 1980 Sonrası Darbeler ve e-Muhtra*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (2013).
- Akıncı, Abdulvahap. *Türkiye'nin Darbe Geleneği: 1960 ve 1971 Müdahaleleri*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İİBF Dergisi (2014).
- Akkurt, İbrahim. *Fetvanın Gücü, İki Padişahu Tahıttan İndiren Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2014.
- Altındal, Aytunç. *Mustafa Kemal'in Vasiyet Ettiği Hilafet Gelirse BM'de Türkiye 6. Daimi Üye Olur*. Derin Tarih Dergisi (2016)
- Aras, İlhami. *Adım Şeyh Said*. İstanbul: İlke Yayınları, 1992.
- Armağan, Mustafa. *31 Mart 1909 İhtilali. Derin Tarih Dergisi Darbeler Tarihi Eki* (2016).
- Armağan, Mustafa. *Sultan Osman Nasıl Genç Osman Yapıldı*. 2010. www.mustafaaramagan.com.tr sultan-osman.
- Arslan, Hüseyin. *16.yy. Osmanlı Toplumunda Yönetin, Nüfus, İskân Göç ve Sürgün*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2001.
- Aslan, Seyfettin. *Yeniçeri ve Kapıkulu Süvarilerinin İşyanlarına İlişkin Bir Analiz*. CÜ Sosyal Bilimler Dergisi (2004).
- Aslan, Taner. *31 Mart Hadisesi Üzerine Vilayetlerde Çıkan Olaylar Karşısında Alınan Tedbirler ve Askerî Faaliyetlere Dair Yazışmalar*. Aksaray Üniversitesi Tarih Dergisi (2012).
- Atasoy, Sevil. *Yeraltındaki Melekler Yerüstündeki Şeytanlar*. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları, 2013.
- Atatürk, Musatafa Kemal. *Nutuk II*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1970.

- Atatürk, Mustafa Kemal. *Nutuk I*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1970.
- Avcı, Hanefi. *Haliç'te Yaşayan Simonlar, Dün Devlet Bugün Cemaat*. Ankara: Angora Yayıncılık, 2010.
- Aybars, Ergün. *İstiklal Mahkemeleri*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1993.
- Aysal, Necdet. *Örgütlenmeden Eyleme Geçiş: 31 Mart Olayı*. Ankara Üniversitesi Atatürk Yolu Dergisi (2006).
- Aysal, Necdet. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Giyim ve Kuşamda Çağdaşlaşma Hareketi*. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (2011).
- Bacanlı, Hakan. *Cumhuriyet Dönemi Olağanüstü Bölge Yönetimi Uygulamaları*. Atatürk Üniversitesi Doktora Tezi (2012).
- Bahadıroğlu, Yavuz. *Şapka İnkılabında Kaç Kişi Asıldı?* www.timeturk.com/tr/makale/yavuz-bahadiroglu/sapka-inkilabi, 19.07.2010 (2010).
- Başgil, Ali Fuad. *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*. İstanbul: Yağmur Yayınevi, 2011.
- Baş, Nimet (Komisyon Başkanı), TBMM *Darbeler Muhtrularla İlgili Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Raporu*. Ankara: TBMM, 2012.
- Behram, Nihat. *Darağacında Üç Fidan*. İstanbul: Evereset Yayınları, 2005.
- Bey, Koçi. *Koçibey Risalesi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1985.
- Bezci, Güven Gürkan Öztan Egemen B. *Türkiye'de Olağanüstü Hal: Devlet Aklı, Askerler ve Siviller*. Mülkiyet Dergisi (2011).
- Birand, Mehmet Ali. *Eylül Saat 04.00*. İstanbul: Karacan Yayınları, 1984.
- Bora, Taml. *Beşli Sivil İnişiyatif*. Birikim Dergisi (1999).
- Boztaş, Asena. *Türk Demokrasisine Müdahaleler*. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (2012).
- Buğra, Ayşe. *Kapitalizm Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2013.
- Bulut, Feryat. *68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye'de 68 Kuşağına göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayış*. Çağdaş Türkiye Toplum Araştırma Dergisi (2011).
- Çaha, Ömer. *Aşkın Devletten Sivil Topluma*. Ankara: Orion Kitabevi, 2012.
- Çavdar, Teyfik. *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1950)*. Ankara: İmge Kitabevi, 1995.
- Çaycı, Muhammet Emin. *Osmanlı Basınında 31 Mart Olayı*. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İzmir, 2009.
- DDK. *Muhsin Yazıcıoğlu Ölümü İncelemesi Helikopter Kazası Raporu, 21.01.2011 tarih ve 2011/1 sayılı Devlet Denetleme Kurumu Raporu*. Ankara, 2011.
- Demir, Cenk Korhan. *Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK*. Uluslararası İlişkiler Dergisi cilt 5 sayı 19 (2008).
- Afyoncu, Erhan Ahmet Önal Uğur Demir. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Askeri İşyanlar ve Darbeler*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2013.
- Demircan, Adnan. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010.

- Demiriz, Merve. *Askeri Darbeler ve Türk Dış Politikası*. İstanbul: Atılım Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Dileyici, Coşkun Can Aktan Özgür Saraç Dile. *Osmanlı Tarihinde Vergi İsyânları*. SDÜ İİB Fakültesi Dergisi (2002).
- Doğan, Mehmet. *Giden Paşam Gelen Generalim*. Derin Tarih Dergisi (2016).
- Doğan, Tuğba. *Arşiv Belgelerine Göre 1937-1938 Dersim İsyanı*. Dicle Üniversitesi Dergisi (2012).
- Duman, Selçuk. *Mustafa Kemal'de Cumhuriyet Düşüncesinin Doğuşu ve Cumhuriyet'in Nitelikleri*. Kastamonu Eğitim Dergisi (2006).
- Efe, Ahmet. *Nasıl Öldürüldüler*. Ankara: Alperen Yayınları, 2011.
- Eke, Gazi. *Alevilik Felsefesinin Doğuşu*. İstanbul: Perşömen Yayıncılık, 2009.
- Erbakan, Necmettin. *Davam*. Ankara: MG V Yayınları, 2013.
- Erdoğan, Aziz. *Akif'ten Gençliğe*. İstanbul: Çınaraltı Yayınları, 2016.
- Ersever, Ahmet Cem. *Kürtler, PKK ve Öcalan*. Ankara: Kiyap Yayın Dağıtım, 1993.
- Ertem, Barış. *Türkiye ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (2009).
- Ezer, Feyzullah. *Yakan Tarihimizde Dersim İsyânları*. Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Raporu (2003).
- Farabi. *Üstün Ülke El-Medinetü'l Fâzıla*. İstanbul: Kurtuba Kitap, 2012.
- Fenmen, Nermin. *Kurtuluştan 12 Eylül'e Yakan Tarihimize Kısa Bir Bakış*. ODTÜ Mezunları Derneği ÖDTÜLÜLER Bülteni Yayını (2005).
- Gazete, Milliyet. *Erdoğan Dersim İçin Özür Diledi*. www.milliyet.com.tr/erdogan-dersim-icin-ozur-diledi-siyaset-1466430/. 2016.
- Gezer, Yalçın. *Yazma Eserler Işığında Patrona Halil İsyanı Hakkında Yeni Bir Değerlendirme, III. Uluslararası Osmanlı İstanbul'u Sempozyumu Bildirileri*. İstanbul, 2015.
- Gökçe, Ali Fuat. *Siyasi Partilerde Parti içi Demokrasi ve Disiplin Algısı*. Türkiye, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (2013).
- Gözler, Kemal. *Kanun Hükmünde Karamamelerin Hukuki Rejimi*. Bursa: Ekin Kitabevi, 2000.
- Gözler, Kemal. *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*. Bursa: Ekin Basın-Yayın Dağıtım, 2014.
- Gülmez, İsmail. *28 Şubat 1997 Askeri darbesi ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri*. 2014.
- Gündoğan, Ünal. *Geçmişten Günümüze İran İslam Devrimi: Genel Değerlendirme*. Orta Doğu Analiz Dergisi (2011).
- Gündoğdu, Ahmet. *(Ahmet Gündoğdu idaresinde, Yayın Kurulu), Rakamlarla 28 Şubat*. Ankara: Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİRSEN) Raporu, 2014.
- Güngör, Celaleddin. *Devrim Nedenleri Üzerine Bir Deneme: Olağandışılık ve Olağanlık*. Kamu Hukuku Arşivi Dergisi (2007).

- Halıcı, Şaduman. *Atatürk'e Suikast Girişimi: Hacı Sami ve Çetesi*. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (2013).
- Hammer. *Büyük Osmanlı Tarihi (çev. Abdüllatif Türker vd.)*. Ankara: Üçdal Neşriyat, 2010.
- Heywood, Andrew. *Siyaset (Çev. Bekir Belat Özipek, Bicab Şahin vd.)*. Ankara: Adres Yayınları, 2013.
- Holmes, Leslie. *Post Komünizm (çev. Yavuz Alagon)*. Ankara: Doruk Yayıncılık, 2002.
- İpek, Alper. *Sovyetler Birliği'nin Dağılması Karşısında Sovyet İnsanının Tepkisizliğinin Nedenleri*. Savunma Bilimleri Dergisi (2015).
- Karaman, Ali Bardakoğlu Hayrettin. *İlmihal II. İslam ve Toplum*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Karashaan, Mesut. *Terörün Efendileri*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2003.
- Kiremit, H. Mustafa Eravcı İlker. *Lale Devri Dönemi ve Patrona Halil İsyanı Üzerine Yeni Bir Değerlendirme*. Tarih Okulu Dergisi (2010).
- Komisyon. *Cumhurbaşkanlığı Arşivi, Yer No: 9112-28, Desimal No:84, Fihrist No:2, Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu Raporu Kasım*. Ankara, 2012.
- Komisyon, *TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu'nun 13 Şubat 2013 Tarihli Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında, Yaşam Hakkı İhlallerini İnceleme Raporu*. Ankara, 2013.
- Komisyon, *Türkiye Büyük Millet Meclisi Darbeleri Araştırma Komisyonu Raporu (Özet)*. Ankara: Seçil Ofset Matbaacılık, 2013.
- Köksal, Osman. *Osmanlı Devletinde Sıkıyönetim İle İlgili Mevzuat Üzerine Bir Deneme*. Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (2001).
- Kurt, İsmail. *İttihat ve Terakki Döneminde Osmanlı Ekonomisi*. Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Kurul. *FETÖ/PDY Soruşturması 2016/426*. Ankara: Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu , 24.08.2016.
- Kurul, Madimak Olayı, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, 24.03.2014 tarih ve 2014/5 sayılı Araştırma İnceleme Raporu. 2014.
- Kurul, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ankara: TDV, 2009.
- İrfan Neziroğlu (Yayın Kurulu), *İstiklal Mahkemeleri, Kanun, Gereke ve Genel Kurul Tutanakları*. TBMM Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Basımevi (2015).
- Kurul, Yayın. *Hassan Sabbah*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2010.
- Kurul, Yüksek Seçim. *Seçim Sonuçları www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2002MillenvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf2002*. 2016.
- Lockhart, Laurence. *Hasan-ı Sabbah ve Haşîşiler (çev. Süleyman Tülücü)*. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (2006).

- Merdanoğlu, Hüsnü. *Küreselleşme Sürecinde Atatürkçü Düşünce*. Ankara: Güldiken Yayınları, 2001.
- Mumcu, Uğur. *Kazım Karabekir Anlatıyor*. İstanbul: Tekin Yayınları, 1993.
- Mumcu, Uğur. *Kürt İslam Ayaklanması (1919-1925)*. İstanbul: Tekin Yayınevi, 1993.
- Nar, Ali (Derleme). *Dinler Arası Diyalog Fıtnesi*. İstanbul: Doğru Yorum Gazetesi Yayınları, 2010.
- Neziroğlu, İrfan. *Türkiye'de Askeri Müdahaleler ve Basın (1950-1980)*. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı yayınları, 2003.
- Orak, Mahir. *Olağanüstü Hal Kanunu ve Uygulaması, OHAL bu Hal mi?*. Hukuk Vakfı. İstanbul, 2016.
- Oran, Baskın. *1937-1938'de Ne Oldu?* I. Uluslar arası Tunceli Dersim Sempozyumu (2011).
- Ortaylı, İlber. *Hanedanın Büyük Kabusu*. Milliyet Gazetesi, www.milliyet.com.tr/hanedanin-buyuk-kabusu/ilber-Ortayli/pazar/yazarde-tay/22.05.2011/1393072/default.htm.
- Ortaylı, İlber. *Türkiye'nin Yakın Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2010.
- Özçelik, M. Hakan. *1938-1960 Yılları Arasında Atatürk Devrimlerine Karşı Faaliyetler*. İstanbul Aydın Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Dergisi (2011).
- Özçelik, Pınar Kaya. *12 Eylül'ü Anlamak*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi (2010).
- Öztekin, Ali. *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2014.
- Öztürkçü, Tahsin Yıldırım İbrahim. *Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası*. İstanbul: Yağmur Yayınevi, 2010.
- Richards, Michael D. *Dünya Tarihinde Devrimler (çev: Gül Çağala Güven)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2014.
- Roskin, Michael G. *Çağdaş Devlet Sistemleri (çev: Bahattin Seçilmişoğlu)*. Ankara: Adres Yayınları, 2013.
- Rude, George. *Fransız Devrimi (çev: Ali İhsan Dalgıç)*. Ankara: İletişim Yayınları, 2015.
- Savran, Gültekin Savaşal. *1926 İzmir Suikastı ve İstiklal Mahkemeleri*. Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İzmir, 2006.
- Sencer, Muzaffer. *İnsan Hakları Açısından İngiliz Devrimi*. Amme İdaresi Dergisi (2014). www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/9944e32e15e7465_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%20Dergisi.
- Sertkaya, İbrahim. *Demokrasi Yolunda Bir Hayat: Adnan Menderes*. İstanbul: Yağmur Yayınevi, 2008.
- Sevinç, Murat. *Kenan Evren ve 12 Eylül Anayasacılığı*. Mülkiyeliler Birliği Dergisi, 12 Eylül Dosyası Özel Sayısı (2009).

- Sökmen, Aşkın İnci. *İdeolojik Boyutu İle PKK Terör Örgütü*. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı Doktora Tezi (2012).
- Sucu, Mehmet. *12 Eylül Yasakları*. İstanbul: Günizi Yayıncılık, 2005.
- Şentürk, Aysegül. *Harf İnkılabının Yapılışı ve Uygulanışında Basının Rolü*. SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi (2012).
- Şimşirgil, Ahmet. *II. Osman Han'ın Şahsiyeti*. http://ahmetsimsirgil.com/ii-osman-hanin-sahsiyeti/. 2015.
- Tabakoğlu, Ahmet. *Gerileme Dönemine Giren Osmanlı Maliyesi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1985.
- Tabriz, Asghar Alem. *Aydınların, Dini Liderlerin ve Devrimlerdeki Rollerinin İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Doktora Tezi, 2004.
- Tanör, Bülent. *İki Anayasa*. İstanbul: Beta Yayınları, 1994.
- Taşkın, Suavi Aydın Yüksel. *1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.
- Tayyar, Şamil. *Beşinci Darbe 2023 Yolunda Krütik Eşik 2014*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2013.
- TBMM. «Gizli Celse Zabıtları.» <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/GZC/d01/CILT02/gcz0>. 2016.
- TBMM, İstatistik. *Tutanak Dergisi* (https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tid_v2_istatistik.tutanak).
- Toker, Metin. *Şeyh Said İsyanı*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1994.
- Türker, Hasan. *Basında Hanedan-ı Hilafet Tartışmaları ve Hilafetin Kaldırılması*. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (1998).
- Uslubaş, Tolga. *Büyük Türkiye Tarihi Türkiye'nin Seriveni*. İstanbul: Revzen Kitabevi, 2015.
- Uyanık, Mevlüt. *Osmanlı Düşünce Tarihinde Toplumsal Bir Muhalefet Olarak Şeyh Bedreddin ve Hareketinin Tahlili*, s 349 <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/25665/001584803010.pdf?sequence=1&isAllowed>.» (2010).
- Yalçın, Osman. *Mühürzade Nuri Bey'in (Demirağ) Hayatı ve Çalışmaları*. Ankara Üniversitesi Atatürk Yolu Dergisi (2009).
- Yazıcı, Şadi. *Demokrasi'nin Kısa Tarihi*. İstanbul: CB Yayıncılık, 2016.
- Yegin, Abdullah. *Geçmişten Günümüze İran İslam Devrimi: Genel Değerlendirme*. SETA Yayınları (2013).
- Yılmaz, Hakan. *Türkiye'de Kimlikler, Kürt Sorunu ve Çözüm Süreci*, Boğaziçi Üniversitesi ve Açık Toplum Vakfı Raporu. (2014).
- Yurdakul, Kazım. *Döndüm Bir Devlet Uyanıyor*. İstanbul: Mavi Yayıncılık, 2015.
- Yurdakul, Kazım. *Milletin Darbesi 15 Temmuz*, Türdav Yayın Grubu, İstanbul 2016.

Yıldırım ÖZTÜRK

DEVRİMLER İSYANLAR DARBELER

Ordu'nun Ünye İlçesi Pelitliyatak Kasabasında 1974 yılında dünyaya geldi. İlkokulu ve Ortaokulu doğduğu kasabada, Liseyi Ünye İmam-Hatip Lisesi'nde okudu. Daha sonra Kamu Yönetimini okudu ve arkasından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans (Tezli-Türkçe) yaptı. Askerliğini İstanbul Deniz Harp Okulunda yaptıktan sonra özel sektörde çalıştı. 1999 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesinde göreve başladı. Belediye'nin Eğitim Yardımları, Kentim İstanbul, Çocuk Meclisi, Gençlik Meclisi, İBB İzci Kulübü, İstihdama Yönelik Meslek Eğitimi Kursları (İYMEK), İstanbul Yarışmaları, 2010 Avrupa Kültür Başkenti vb. eğitim, kültür ve sosyal projelerinde yer aldı ve aynı kurumda görevine devam etmektedir. Başta İslâmi İlimler Kültür ve Edebiyat Vakfı olmak üzere bazı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarında görev aldı. Çeşitli dergilerde yazıları ve şiirleri yayımlanan Yıldırım ÖZTÜRK'ün "Sivil Toplum Örgütleri ve Yoksulluk" (akademik çalışma), ile KararıYorum (Şiir) adlı kitapları bulunmaktadır.

Dünya siyaset tarihi aynı zamanda bir darbeler, devrimler, isyanlar tarihi olarak karşımıza çıkmaktadır. Elinizde bulunan çalışmamızda; dünya siyasetine yön veren darbelerin, devrimlerin, isyanların sebep ve sonuçlarından hareketle Doğu ve Batı medeniyeti arasındaki farklar, benzerlikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Batı devrimlerinin yanı sıra Asya ve Ortadoğu'da yaşanan darbe ve isyanlar, İslam coğrafyasındaki iktidar savaşları, Selçuklu ve Osmanlı döneminde öne çıkan isyan ve darbeler günümüz senteziyle aktarılmıştır.

Osmanlı bakiyesi olan Türkiye'de her on yılda bir yapılan darbeler veya darbe girişimleri ayrıntılı bir şekilde ele alınarak darbeye götüren sebepler, iç ve dış etkenler, darbe sonrası yaşanan toplumsal travmalar, siyasete etkileri irdelenmiştir. 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin de yer aldığı çalışmamızda içerde ve dışarda darbeyi destekleyenler ile bunlara karşı devletin mukavemet gücü, mücadelesi ve siyasi zaafı ele alınmaya çalışılmıştır. Kitap, aynı zamanda Osmanlı'dan başlayarak Türkiye'nin siyasi geçmişinin kısa bir özeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Çorum, Sivas, Maraş vb. illerde yaşanan siyasi olaylar, çıkarılmak istenen Alevi- Sünni, Sağ-Sol çatışmaları ve uzun yıllardır Türkiye'nin başına musallat olan başta PKK olmak üzere diğer illegal örgütlü yapılanmalara değinildi.

Kitabımızın, faydasız ilim olmaktan beri, okuyucunun müstefid olacağı bir eser olması temennisiyle.

Okur kalın...

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-39-9

9 786054 635399